

INTERSECTORAAL SAMENWERKEN

Een verhaal van, over muurtjes kijken en deuren bouwen in die muurtjes

Sjoert Holtackers,
Brusselse Welzijns- en gezondheidsRaad

Intersectoraal samenwerken: een begrip dat tegenwoordig zo vaak wordt gebruikt dat het een vanzelfsprekendheid lijkt. Maar is dit zo? Hoe begin je eraan? Bestaat er een receptenboekje? Deze vragen zijn gesteld aan Klaar De Smaele, Intersectorale Netwerker voor personen met een beperking en kinderen met een specifieke ondersteuningsnood. En hoe kan zo een samenwerking er uit zien? Hiervoor is er inspiratie opgedaan bij Veva De Grootte van KIK in Anderlecht en Kim Gykiere van I.T.E.R. .

Bruggenbouwen en Intersectoraal Netwerken, een gesprek met Klaar De Smaele

Dag Klaar, bedankt om de tijd te nemen om ons te vertellen over intersectoraal samenwerken. Vooraleer we in dit thema vliegen wil ik vragen om kort aan de lezer mee te geven wat jouw voor-geschiedenis is met het thema. Waar komen jouw ervaringen vandaan?

Ik werkte voor de organisatie Begeleid Wonen Brussel als pedagoge, en in 2009 hebben ze mij gevraagd of ik het project Bruggenbouwer wilde coördineren. Het Bruggenbouwerproject was een samenwerkingsproject dat voortvloeide uit de studie Personen met een handicap in het Brusselse hoofdstedelijke gewest: een situatieanalyse (Van Dooren & Blockerije, 2008). In die studie stelde men vast dat er weinig personen met een handicap de weg vinden naar het erkende handicapspecifieke aanbod in Brussel. Zij geraken daar niet en komen vooral terecht in andere sectoren (zie kader).

Eén van deze sectoren, en de sector waarmee wij binnen Bruggenbouwer hebben samengewerkt, was de thuislozensector. Naast Bruggenbouwer waren er ook nog twee andere projecten werkzaam binnen Brussel: Zonar een samenwerking tussen de Brusselse Woonzorgsector en Zonnelied, en All-In een samenwerking tussen zelforganisaties van personen met een migratieachtergrond en De Lork. De resultaten van deze drie projecten waren zeer vruchtbaar en interessant en men vond binnen het BROG (Brussels Regionaal Overlegplatform Gehandicapten) dat deze samenwerkingen en de contacten niet verloren mochten gaan.

Enige tijd later had Vlaams minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin Jo Vandeurzen via zijn Perspectiefplan 2020 aan 3 reguliere partners de opdracht gegeven om hun aanbod toegankelijker te maken voor personen met een handicap. Namelijk het Centrum Algemeen Welzijnswerk, Kind & Gezin en de diensten Thuis- en Gezinszorg. Omdat ik al wat ervaring had in het bruggenbouwen hebben ze

mij als netwerker gevraagd om ook te werken aan de bruggen tussen deze drie sectoren en de sector personen met een handicap.

Enkele belangrijke vaststellingen uit de studie Personen met een handicap in het Brusselse hoofdstedelijke gewest: een situatieanalyse.

1. Beperkt Nederlandstalig zorgaanbod voor personen met een handicap in het Brusselse-hoofdstedelijk gewest. Het Brussels aanbod ligt 3,5 keer lager dan het gemiddelde Vlaams aanbod.
2. Het aantal geregistreerde zorgvragen op de CRZ (Centrale Registratie Zorgvragen) ligt in Brussel 3 keer lager dan in Vlaams-Brabant.
3. Slechts 1/3e van de Brusselaars met een geregistreerde vraag op de CRZ verblijft in een Nederlandstalige voorziening in Brussel.
4. Minstens 600 personen jonger dan 65 jaar met een handicap verblijven in Brussel in een Woon- en Zorgcentrum (WZC). Dit aantal ligt hoger dan de totaal aantal residentiële plaatsen binnen de gehandicaptenopvang in Brussel.
5. Moeilijke instroom van gehandicapte personen met een allochtone origine.
6. Schatting dat 30% van de populatie in de opvangtehuizen binnen de dak- en thuislozenorganisaties een verstandelijke handicap heeft.

Hoe ben je als Intersectorale Netwerker aan de slag gegaan met deze opdracht?

Eigenlijk heb ik als eerste stap contact genomen met belangrijke personen binnen het Algemeen Welzijnswerk, binnen Kind en Gezin en binnen de thuiszorg. Dat is altijd de eerste stap, contact zoeken. Eenmaal het contact is gelegd ga ik bij deze diensten langs om eens te verkennen wat hun ervaringen zijn met personen met een beperking. Ik stel hen altijd een drietal vragen om mee te beginnen:

1. Zijn jullie al in aanraking gekomen met personen met een handicap binnen jullie werking? Hoe was jullie ervaring daarrond?
2. Hebben jullie al contact met voorzieningen binnen de sector personen met een handicap?
3. Wat hebben jullie nodig van de gehandicaptensector?

Vaak blijkt dat de partners niet zo veel contact hebben met de sector voor personen met een handicap.

Weten die partners uit andere sectoren gemakkelijk of ze te maken hebben met een persoon met een handicap?

Soms wel, soms niet. Dat hangt een beetje af van verschillende omstandigheden zoals bijvoorbeeld het soort handicap. Sommige handicaps zijn nu eenmaal makkelijker te herkennen, bijvoorbeeld een fysieke handicap, of blind zijn. Andere zijn moeilijker te detecteren zoals een verstandelijke beperking, vooral de lichte vorm. Daarenboven zijn er in Brussel veel personen bij wie er vaak onduidelijkheid bestaat, omdat de beperking is ondergesneeuwd door andere problemen. Ze hebben geen huisvesting, geen werk, ze stellen soms sociaal moeilijk gedrag of hebben psychische problemen. En deze problemen zijn veel zichtbaarder dan de verstandelijke beperking.

Dus met deze realiteit in het achterhoofd proberen wij hulpverleners tools aan te reiken om die “moeilijk” detecteerbare handicaps te herkennen, en tips te geven hoe ze daar mee moeten omgaan in hun begeleiding. We proberen ook te kijken naar wat er wel goed gaat, want hulpverleners in andere sectoren doen vaak veel goeds voor personen met een handicap zonder het te beseffen.

Zijn er nog andere dingen die je kan doen behalve het werken rond herkenning van een handicap?

Naast het geven van informatie en vorming kan je ook op bezoek gaan bij mekaar om kennis te maken met eenieders werking. Je kan ook casusbesprekingen organiseren, of intervisiemomenten. Eigenlijk kan je heel veel doen eenmaal je echt contact hebt gelegd met elkaar.

Deze samenwerkingen werken ook rustgevend voor beide sectoren. Het geeft hulpverleners vaak een gerust gevoel als ze weten dat ze er bij moeilijke begeleidingen niet alleen voor staan. De lasten zijn gedeeld.

Er verandert dus veel bij hulpverleners door een dergelijke samenwerking. Nu vraag ik me af of een dergelijke verandering eenrichtingsverkeer is of werkt dat langs twee kanten?

Het is eigenlijk een wisselwerking. Iedereen leert er wel wat uit. Bijvoorbeeld personen binnen de gehandicaptenzorg hebben van personen binnen de thuislozenzorg geleerd hoe ze beter kunnen omgaan met cliënten die geen of onduidelijke hulpvragen stellen. Omgekeerd hebben personen binnen de thuislozenzorg geleerd hoe ze hun manier van communiceren beter kunnen afstemmen op personen met een verstandelijke handicap. En dan heb je ook nog het wederzijds leren in functie van thema's die in beide sectoren voorkomen zoals hoe om te gaan met drankmisbruik of financiële problemen.

Als ik het goed begrijp dan bestaat er eigenlijk niet zoiets als een receptenboekje, een checklist waarmee je intersectorale samenwerking vorm geeft. Klopt dat?

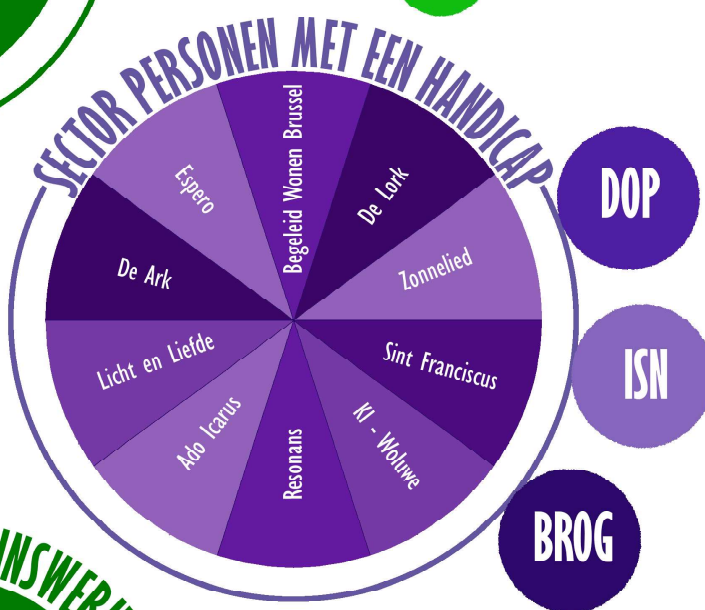
Dat klopt. Het is eigenlijk een gezamenlijke zoektocht naar “wat kunnen we van mekaar leren” en “wie kan wat doen, om de kwaliteit van leven van een cliënt te verbeteren”. Dat is eigenlijk de essentie. Na verloop van tijd is het wel belangrijk om zo'n samenwerking toch een structurele inbedding te geven. Er moet gewerkt worden op verschillende niveaus. Daar bedoel ik mee dat je niet enkel met hulpverleners aan de slag gaat maar dat er ook op directieniveau een draagvlak wordt gecreëerd. Dat zorgt voor de beste slaagkansen.

Ik heb onze vormen van samenwerking in een schema gegoten. Het toont hoe wij als sector ‘personen met een handicap’ met een groep van voorzieningen onderling samenwerken en naar andere sectoren gaan waarmee wij graag willen samenwerken. Er kunnen zeker nog partners bij komen, maar het geeft wel een beeld van de verschillende bruggen en de verschillende partners die intersectoraal aan de slag gaan.

Bestaat er voor jou een punt binnen al die verschillende samenwerkingen waarop je kan zeggen “nu ben ik gelukkig, nu kan ik loslaten”?

Vanaf het moment dat een samenwerking structureel ingebed geraakt, ben ik gelukkig. Wanneer de samenwerking over alle niveaus binnen een organisatie wordt gedragen : door de hulpverleners, teamverantwoordelijken, coördinatoren en door de

INTERSECTORALE NETWERKING

THUISLOZENECTOR
WOONZORGCENTRA
ZELFORGANISATIES

directie. Dat is een proces dat je wel even moet opvolgen, kijken hoe het evolueert en bijsturen. Dit noemen ze werken volgens het Plan-Do-Check-Act model van Deming. Continu plannen, uitvoeren, evalueren en bijsturen. En als je dat genoeg doet, kom je eens op een punt waar het voor iedereen goed is. Een punt waar de samenwerking voor de cliënt een meerwaarde heeft, waar de kosten-baten analyse voor de verschillende partners goed zit, en waar ze zelf beginnen te plannen, te doen en bij te sturen. Vanaf zo een moment kan je loslaten, maar tegelijkertijd ook nooit volledig. De maatschappij is altijd in evolutie en soms moet je gewoon eens terug contact opnemen met die verschillende samenwerkingsverbanden om te kijken hoe ze daarmee bezig zijn. ***Ik hoor dus dat bij zulke samenwerkingen de inzet***

Geen receptenboek of checklist maar toch enkele succesfactoren in de samenwerking

- Onderling vertrouwen
- Gelijkwaardige relaties
- Kosten-baten verhouding van de partners is in balans
- Gemeenschappelijk doen is (h)erkend door alle partners
- Selectie van partners
- Evenwicht tussen lange termijn doelen en korte termijn resultaten
- Duidelijke verantwoordelijkheden en taakverdeling
- Ruimte voor vrijwilligheid en engagement
- Communicatie en taalgebruik

van jou als intersectorale netwerker initieel zeer groot is, om nadien geleidelijk aan meer afstand te nemen, en tot slot te kunnen loslaten. Als ik jou vraag wat in zo'n proces het allerbelangrijkste is, wat zou je mij dan zeggen?

Tijd krijgen en kunnen nemen is zeer belangrijk. Het is heel moeilijk om duurzame samenwerkingen uit de grond te stampen wanneer er een strikte deadline boven je hoofd hangt. En naast tijd moet je ook de mogelijkheid krijgen om te rommelen, om dingen uit te proberen. Zoals ik al eerder zei bestaat er geen receptenboek of kant-en-klare handleiding. Dat leidt er toe dat je in elke nieuwe samenwerking een fase van experimenteren nodig hebt, en dat vraagt dus ook tijd. En die ruimte krijg je niet altijd.

Je werkt eigenlijk in een spanningsveld tussen regels en experimenteren.

Ik wil ook meegeven dat het belangrijk is dat er regelmatig een forum wordt geboden waar deze experimenten en goede praktijken kunnen gedeeld worden met andere hulpverleners, zorgverstrekkers en beleidsmakers. In de eerste plaats om elkaar te inspireren en warm te maken om over het muurtje te kijken; in de tweede plaats om aan anderen te tonen dat zij niet alleen zijn en ook niet steeds het warm water zelf moeten gaan uitvinden qua methodieken en materialen. En tenslotte om gezamenlijk na te denken over hiaten en sectoren waarmee we toch nog bruggen kunnen bouwen.

Als ik terugkijk naar alles wat er is besproken, wat er is gezegd, dan krijg ik de indruk dat jouw werk nooit gedaan zal zijn.

-lacht- Ik ga wel ooit met pensioen gaan hé! Maar inderdaad : ik denk niet dat dit soort werk ooit volledig af zal zijn. Gelukkig hebben we wel mogelijkheden in Brussel, zoals Rechtstreeks Toegankelijke Hulp, waarmee we toch heel creatieve samenwerkingen kunnen tot stand brengen. Dus ik zie het nog zeker zitten om verder aan de slag te gaan. En men mag mij daar ook altijd voor contacteren.

Klaar De Smaele
Intersectorale netwerker - Bruggenbouwer

BWR - BROG
Lakensstraat 76/3
1000 BRUSSEL
02 413 01 59
0492 72 74 08
✉ klaar.desmaele@bwr.be
dinsdag - woensdag - donderdag

Enkele voorbeelden van samenwerkingen uit het Brusselse leven gegrepen. KIK: over kinderopvang en inclusief werken.

Dag Veva, bedankt om tijd vrij te maken om ons vandaag wat meer wegwijs te maken in de samenwerking die er is tussen Ket in Kuregem (KIK); een Initiatief voor Buitenschoolse Opvang (IBO) en de sector personen met een handicap. Kan je mij even kort uitleggen wat dat KIK is en wat jullie allemaal doen?

KIK is dus een IBO met drie vestigingen in Anderlecht. Ik ben de verantwoordelijke van één van de vestigingen. Wij voorzien opvang voor kinderen van 2,5 tot 12 jaar die Nederlandstalig onderwijs volgen in Anderlecht. Kinderen komen bij ons na schooltijd, op woensdagnamiddag, op schoolvrije dagen en tijdens de vakantie voor activiteiten in het Nederlands. We bieden verschillende soorten activiteiten aan zoals sport, knutselen en gezelschapsspelletjes. We zijn er zowel voor kinderen van werkende ouders als voor kinderen van ouders die niet werken, van werkzoekende ouders of van ouders die studeren. We willen een leuke plek bieden om spelenderwijs Nederlands te oefenen en vriendjes te maken.

Hoe zijn jullie bij KIK beginnen werken aan inclusie?

Met de introductie van het M-decreet (zie kader) werd inclusie voor ons een belangrijk thema. Door het decreet zullen scholen een gemengder publiek krijgen, wat natuurlijk ook rechtstreekse gevolgen heeft voor onze buitenschoolse kinderopvang. We willen daar op voorbereid zijn. Met ons team denken we samen na over de gevolgen en de meest geschikte aanpak. Zo krijgen we de neuzen in dezelfde richting. We zijn een heel diverse opvang en willen daar ook voor staan. Die diversiteit beschouwen we als een belangrijke meerwaarde van onze werking. Onze ervaring met het thema komt natuurlijk voort uit de samenstelling van deze buurt. De kinderen in Kuregem en in Anderlecht komen uit alle mogelijke culturen. Ook ons begeleidingsteam is heel divers, zowel qua afkomst als opleiding. We werkten dus al rond diversiteit nog voor het die naam kreeg. De kinderen kennen heel verschillende thuistalen. Ze gaan echter allemaal naar een Nederlandstalige school en ook bij ons staat Nederlands centraal.

Daarnaast willen jullie dus ook aandacht hebben voor kinderen met een beperking en met een specifieke ondersteuningsnood om te kunnen anticiperen op de gevolgen van het M-decreet. Hadden jullie voor de invoering van dit decreet al ervaringen met kinderen met een beperking?

Ja, enerzijds is het anticiperen op een situatie die nog moet komen. Anderzijds kregen we -zonder daar specifiek naar te streven- in het verleden al een aantal vragen waardoor we ervaring konden opdoen

met kinderen met een beperking. Wij hebben die situaties toen heel individueel aangepakt en nauw opgevolgd met het team.

En hoe waren die ervaringen?

Heel verschillend eigenlijk. Zo hadden we een kleuter in onze opvang waarbij een vorm van autisme was vastgesteld en die naar het bijzonder onderwijs ging. De opvang verbonden aan de school zat vol waardoor de ouders een andere oplossing moesten vinden en uiteindelijk bij ons terecht kwamen. De vraag was dus heel specifiek en duidelijk: "dit is ons kindje, dit is de beperking die hij heeft, dit is de school. Zien jullie het zitten om hem op te vangen na school?" Ik voelde dat we konden rekenen op de steun van de ouders om samen aan de slag te gaan. Met het team beslisten we om het te proberen.

Het werd een zoekproces. We dachten na hoe we het kind in de groep konden integreren. Dat was niet eenvoudig want hij had het moeilijk met geluid, drukte en prikkels. We merkten dat hij zich tegen de groep afzette en zich afsloot. We beseften dat het geen zin had om hem bij alle activiteiten te betrekken maar boden een plekje aan om zelfstandig te spelen waar er tegelijk ook contact mogelijk was met de groep. Zo kon hij makkelijk bij hen aansluiten, maar zich ook terugtrekken wanneer het nodig was. Dat liep wel goed.

De andere kinderen stelden soms wel vragen maar het contact verliep heel spontaan. Zij voelden aan wanneer ze de jongen in kwestie konden benaderen en wanneer ze hem beter met rust lieten. Ze gingen daar heel goed mee om eigenlijk.

Zowel de begeleiding als de andere kinderen vonden dus een manier die werkte. Maar we bleven ons wel afvragen of we nu de beste manier hadden gevonden en of het kind gelukkig was.

Hoe hebben jullie dat als begeleidingsteam aangepakt?

De taak van de begeleiding veranderde wel voor een stuk. Zowel de groep als het kind in kwestie hadden meer specifieke aandacht nodig. Hij zat soms op de vensterbank of kroop op tafel, dus moesten de begeleiders extra aandacht besteden aan veiligheid. Daar wrong het soms want het team wou niet dat de extra aandacht ten koste ging van de andere kinderen. We praatten daarover en iemand kwam met het spontane idee om met de school en de juffrouw te gaan praten en te zien hoe ze het daar aanpakten. We zijn dan met de begeleiders een dagje naar de school getrokken. De juf toonde ons de klas, het materiaal waar ze mee werkte, enz. We leerden niet allen de jongen beter kennen maar deden ook heel

wat ideeën op. Eten was bijvoorbeeld altijd een probleem bij ons. We zagen dat hij op school een aangepaste stoel heeft waarin hij met riempjes werd vastgegespt. Aanvankelijk waren we daardoor gechoqueerd maar toen merkten we hoe het voor hem een manier was om zich veilig te voelen en rustig te kunnen eten. We zouden daar zelf nooit aan gedacht hebben, maar uiteindelijk pasten we dezelfde methode ook bij ons toe en dat werkte heel goed.

Was dit jongetje jullie enige ervaring met kinderen met een beperking?

Neen, er zijn nog kinderen met een handicap bij ons gekomen. Vaak zonder specifieke vraag of betekenis van de ouders. Ze werden gewoon ingeschreven zoals alle andere kinderen. Gaandeweg ontdekten we niettemin dat er zaken moeilijker of anders liepen dan bij andere kinderen, hetgeen een totaal ander verhaal is en een heel andere start betekent. Je merk op dat het kindje anders reageert en denkt dat hij/zij gewoon wat anders is dan andere kinderen. Door erover te praten met de andere begeleiders -bijvoorbeeld tijdens onze teamvergadering- werd het gaandeweg duidelijk dat een specifieke aanpak toch nodig was. We zoeken dus steeds naar een oplossing wanneer we met specifieke noden worden geconfronteerd.

Dus eigenlijk zijn jullie binnen KIK op basis van deze specifieke cases en door de recente beleidsontwikkelingen, beginnen nadenken en reflecteren over inclusie binnen de naschoolse kinderopvang.

Ja, dat is dan verder ontwikkelt. Vorig schooljaar startten we onder impuls van de VGC met een intervisiegroep om na te denken en te werken aan inclusie in de kinderopvang. Dat werd georganiseerd op niveau van de verantwoordelijken. Ik heb mij daarvoor ingeschreven op basis van onze eerdere ervaringen en de interesse om verder te werken rond inclusie. In de intervisiegroep zaten ook andere verantwoordelijken. Ik ontmoette er Elmer+ vanuit hun opdracht als centrum rond inclusie en Klaar De Smaele vanuit haar opdracht als netwerker. We dachten na over hoe we IBO's sterker konden maken om met inclusie en kinderen met een specifieke ondersteuningsnood om te gaan.

Hoe waren jouw ervaringen met die intervisiegroep?

Goed. Ik vond het interessant om ervaringen uit te wisselen met de andere deelnemers van de intervisiegroep. Binnen onze werkingen zoeken we allemaal afzonderlijk naar oplossingen en dan is het wel fijn om te horen hoe andere opvanglocaties gelijkaardige uitdagingen aanpakken en wat hun bezorgdheden zijn. In de intervisiegroep kregen we ook specifiek uitleg over een aantal projecten en organisaties:

* De mensen van Indivo (vrijtijdsorganisatie voor personen met een beperking) kwamen vanuit hun ervaring vertellen wat zij als organisatie bieden inzake ondersteuning naar andere organisaties toe.

* Iemand van de universiteit van Gent kwam spreken over beeldvorming.

* We nodigden sprekers van Ouders voor Inclusie uit. Een mama met een kindje met een beperking dat in Elmer naar het kinderdagverblijf gaat, kwam haar ouderperspectief toelichten. Bij Elmer werkten ze ook samen met Ouders voor Inclusie, om de begeleiders zich te laten inleven in het perspectief van de ouders en vanuit dat verhaal ook verder te werken aan inclusie.

* Elmer lichtte hun werking toe zoals de aanmeldingsprocedure, de observatieformulieren die ze gebruiken om kinderen te bespreken in team, enz.

Ik denk dat de intervisiegroep een goed start heeft gemaakt, maar er is nog een hele weg af te leggen om verder samen te werken aan inclusie.

Zijn jullie binnen KIK nog samenwerkingen aangaan om inclusie te versterken?

Ja, we wisselden bijvoorbeeld informatie uit met de Rijtak van Sint-Franciscus (residentiële voorziening voor kinderen en jongeren met een licht mentale handicap en/of gedrags- of emotionele stoornis schoollopend en/of woonachtig in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest). Zij kwamen ook op een woensdagnamiddag bij onze drie opvanglocaties langs om te luisteren naar de ondersteuningsvragen waar onze begeleiders mee zaten in hun omgang met kinderen met een beperking.

In de opvanglocatie waar ik werk, bespraken we bijvoorbeeld de case van een kleutertje dat op woensdag naar onze opvang komt, maar waarvan de overgang van de school naar de opvang al maanden bijzonder moeilijk liep. We wisten zelf totaal niet meer wat te doen en de begeleiders waren stilaan ten einde raad.

Twee mensen van de Rijtak zijn dan eens komen meelopen om te zien hoe zo'n woensdagmiddag verliep. Nadien kwamen ze op onze teamvergadering hun bevindingen met ons bespreken en tips geven. Die raad is nuttig gebleken en nu loopt het met dat kindje wonderwel heel goed.

Binnen KIK werkten we ook aan sensibilisering. Onlangs nodigden we groep INTRO (een organisatie die uiteenlopende vormingen en coaching organiseert) uit met het inleefspel 'Handiknap'. De begeleiders moesten zich inleven in de positie van de personen met een beperking zoals iemand met autisme, een

blinde jongen, een jongen met een fysieke beperking, enz. Naar aanleiding van dit vormingsmoment is het idee gegroeid om ook een gelijkaardige vorming voor de kinderen uit te werken. Dit lijkt ons vooral voor de kinderen zonder beperking bijzonder interessant.

Is er tot slot nog iets dat je KIK toewenst of een droom die je hebt?

Ik wens dat elk kind dat hier in de wijk naar school gaat en op zoek is naar een leuke activiteit bij KIK zijn gading vindt, ongeacht wie hij of zij is, ongeacht of het gaat om kinderen met of zonder een beperking.

Aan onszelf en aan onze begeleiders wens ik veel kracht en moed om verder de positieve focus te behouden in de omgang met alle kinderen.

Tenslotte wens ik dat de sector de tijd en het geld zal blijven krijgen om expertise op te bouwen en te delen om organisaties zoals KIK te blijven ondersteunen.

Meer info:
IBO KIK
Raadsplein 1
1070 Anderlecht
Telefoon: 02/8000779
Email: kik@anderlecht.brussels

I.T.E.R. een raakvlak tussen de geestelijke gezondheidszorg en personen met een handicap.

Dag Kim kun je om met de deur in huis te vallen even uitleggen wat I.T.E.R. is?

Iter betekent tocht in het Latijn en als letterwoord staat I.T.E.R. voor Impulscontrole, Terugvalpreventie, Empathiebevordering en Responsabilisering. I.T.E.R. is een ambulancetruum voor preventie, begeleiding en behandeling van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Wij zijn eigenlijk, in essentie een therapiecentrum voor mensen die zedenfeiten gepleegd hebben, of meer in het bijzonder voor mensen met een problematiek van seksueel grensoverschrijdend gedrag, want we willen ons ook openstellen voor mensen die preventief hulp zoeken maar die nog geen strafbaar seksueel gedrag stelden. Vroeger waren we gewoon een daderhulpcentrum. Maar om er ook te zijn voor preventieve hulp en om de drempel naar hulpverlening te verlagen, hebben we de naam van ons centrum veranderd.

Jullie werken met personen die zedenfeiten pleegden of schrik hebben dat ze er een gaan plegen. Zedenfeiten, dat is een hele brede waaier. Ik kan mij inbeelden dat die mensen vanuit verschillende hoeken tot bij jullie komen.

Een groot aantal mensen komt naar hier onder een juridisch statuut, bijvoorbeeld mensen die geïnterneerd zijn, mensen met een probatiemaatregel, mensen die onder voorwaarde in vrijheid zijn en die dan eigenlijk worden verplicht door justitie om een gespecialiseerde therapie te volgen. Maar ook mensen zonder juridische verplichting kunnen bij ons terecht en dat zijn bijvoorbeeld mensen die doorverwezen zijn door een vertrouwenscentrum kindermishandeling. Tenslotte begeleiden we ook mensen met een verstandelijke beperking vaak na doorverwijzingen via Vlaamse Agentschappen voor Personen met een Handicap (VAPH instellingen) die met probleemgedrag geconfronteerd worden.

Zou je misschien wat voorbeelden kunnen geven van wat we kunnen verstaan onder seksueel grensoverschrijdend gedrag?

Het gaat over ongewenste betastingen, aanrakingen en strelingen die seksueel getint en niet gewenst zijn. Verder ook verkrachting, exhibitionisme en het bekijken van kinderporno. De laatste jaren zijn er steeds meer strafbare digitale contacten, naaktfoto's die worden doorgestuurd naar minderjarigen of voor de webcam ongewild naakt laten zien.

Je zei ook net dat je doorverwijzingen krijgt van VAPH instellingen, over welk soort beperkingen gaat het dan?

We zien personen met een auditieve, visuele en/of een fysieke beperking, We zien ook heel wat mensen met een autismespectrumstoornis . We hebben ook al mensen gehad met een niet aangeboren hersenletsel.

Wat achtergrondinformatie.

I.T.E.R. werkt vooral met personen met een normale begaafdheid maar koos er vanaf het begin van haar werking in 1998 voor om ook een aanbod te formuleren naar mensen met een verstandelijke beperking. Deze personen staan kwetsbaarder in de maatschappij waardoor het stigma gelinkt aan het gepleegd hebben van zedenfeiten én daarbovenop een beperking te hebben, hen extra kwetsbaar maakt voor uitsluitingsprocessen. I.T.E.R. vindt dat net zoals normaal begaafden, personen met een beperking recht hebben op een aangepast hulpaanbod.

Hoe moet ik mij de aangepaste therapie voor personen met een verstandelijke beperking voorstellen?

Het is anders omdat we door hun beperktere cognitieve en verbale mogelijkheden en door hun beperktere emotionele draagkracht, we op zoek moeten gaan naar een manier om op hun niveau in dialoog te gaan. Wij werken daarom bijvoorbeeld met visueel materiaal en met oefeningen zoals rollenspelen. We werkten al verschillende methodieken uitom op maat in dialoog te gaan. We werken ook met veel herhaling. Daarenboven gaat het vaak ook over complexe probleemdoosiers waarbij er meer problemen zijn dan alleen het seksueel grensoverschrijdend gedrag, zoals problemen op het werk, problemen met de woonst of financiële problemen.

En gaan jullie met die andere problemen ook aan de slag?

Dat is niet onze hoofdtaak. Wij gaan vooral met het met het seksuele grensoverschrijdend gedrag aan de slag of met het gedrag waarvan in het forensisch dossier gewag wordt gemaakt . Maar als iemand bijvoorbeeld net ontslagen is op het werk en je maakt daar geen tijd voor, dan kan je ook niet aan de therapie beginnen, dus andere problemen komen zeker ook aan bod, zij het eerder in de marge van ons therapeutisch werk. Vaak gaan we daarvoor op zoek naar externe partners. Gelukkig vinden we nu ook meer en meer onze weg in de gehandicaptensector. Ik denk aan de Dienst OndersteuningsPlan (DOP) en aan het Brussels Aanmeldingspunt voor Personen met een handicap (BrAP).

Werken jullie enkel via individuele gesprekken met cliënten?

Neen, we organiseren ook groepstherapie. Dat is interessanter om te werken aan sociale vaardigheden en vertrouwen. Onze cliënten hebben vaak het gevoel dat ze buitengesloten of scheef bekeken worden. Het doet hen deugd om in groep te mogen tonen wie ze zijn en te merken dat ze niet enigen zijn met een probleem. We faciliteren de dialoog zodat ze elkaar kunnen helpen. Als ze elkaars gedrag corrigeren komt dat vaak sterker aan, dan wanneer dit weer maar eens gebeurt dooreen (lastige) hulpverlener.

Eerder in het gesprek zei je dat je met DOP en BrAP contact hebt. Zijn er nog andere partners binnen de gehandicaptensector waarmee jullie samen werken?

Klaar De Smaele heeft een aantal jaar terug een vergadering belegd met Zonnelied (ondersteuning aan volwassenen met een verstandelijke beperking) en Begeleid Wonen Brussel. Op deze vergadering bespraken hoe we van elkaar kunnen leren kennen en elkaar kunnen ondersteunen. Uiteindelijk zijn de mensen van zowel Zonnelied als van Begeleid Wonen in 2015 2 keer komen observeren in onze groepswerking. Daarna gaven ze ons feedback vanuit hun expertise. Hun tips en advies waren heel boeiend en verrijkend. Wij kunnen veel van hen leren en wij van onze kant kunnen hen veel bijbrengen over relaties, seksualiteit en seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit besef leidde tot een meer structurele samenwerking met Begeleid Wonen Brussel. In Halle-Vilvoorde werken we samen met Zonnelied.

Dat klinkt interessant, kan je wat meer vertellen over de concrete samenwerking?

Sinds kort komt een begeleider van Begeleid Wonen Brussel de groepsessies (voor personen met een verstandelijke beperking) mee begeleiden. Hij brengt zijn ervaring met mensen met een beperking mee, terwijl ik vooral ervaring heb met forensische thema's. Het is heel interessant om deze invalshoeken samen te leggen. De groep reageert er ook heel goed op. Door de duo-begeleiding moeten we nu niet meer telkens op de VAPH website opzoeken wat iemand bedoelt met een bepaalde term of uitdrukking. We zijn nog maar net begonnen en moeten de samenwerking nog evalueren, maar naar mijn aanvoelen is de meerwaarde nu al duidelijk.

Heel tof om te horen. Dat is een interessante samenwerking tussen beide werkingen. Maar dit speelt zich af binnen de werking van I.T.E.R. . Kunnen externe partners ook beroep op jullie doen?

Ja hoor, als er organisaties met vragen zitten rond seksualiteit en grensoverschrijdend gedrag dan willen we daar zeker mee over nadenken. We willen graag dat seksualiteitsbeleving bespreekbaar is met cliënten. Het is nu eenmaal een thema dat belangrijk is voor de levenskwaliteit. Ook voor de preventie van grensoverschrijdend gedrag is spreken van groot belang. Dus waar mogelijk spelen we graag onze rol.

Meer info:
I.T.E.R.
Gaucheretstraat 164
1030 Brussel
Telefoon: 02/512.62.43
E-mail: iter@iter-hulp.be

BrAP - BRUSSELS AANMELDINGS PUNT VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP

Als persoon met een beperking je weg vinden in Brussel, is niet eenvoudig...

Er bestaan zoveel diensten en organisaties, dat het vinden van de juiste hulp en ondersteuning niet vanzelfsprekend is. Het BrAP wil jou en je netwerk hier graag bij helpen.

Het BrAP is een telefonisch informatie- en doorverwijspunt. BrAP informeert en verwijst je indien nodig door naar de meest geschikte dienst of organisatie die jouw vraag verder zal opvolgen.

Contacteer ons via 02/201.76.43

Check zeker onze website!
www.brap.be

